

Pilot Sportplein Groningen

Primair Onderwijs

Onderzoek naar de effecten van een “Dagarrangement Sport en Bewegen” in het primair onderwijs in de provincie Groningen

Colofon**Titel****Onderzoek en rapportage**

Alien van der Sluis

Een rapportage voor Sportplein Groningen ontwikkeld door het Hanze Instituut voor Sportstudies

© mei 2014

Opdrachtgever

Sportplein Groningen

Inhoud

1. Inleiding.....	1
2. Onderzoeksmethoden	3
3. Context deelnemende scholen.....	5
4. Resultaten vragenlijst	9
7.1 Kenmerken deelnemende leerlingen	9
7.2 Sporten bij een sportvereniging	9
7.3 Nederlandse Norm Gezond Bewegen, Fitnorm en Combinorm.....	10
7.4 Verschil gymles vakdocent en groepsleerkracht	11
7.5 Motivatie voor gymles.....	13
7.6 Leerlijnen in de gymles van de vakdocent en de groepsleerkracht	14
7.7 Pleinactiviteiten.....	15
7.8 Verwijzing naar naschoolse activiteiten door vakdocent.....	16
5. Lichamelijke activiteit in pauze met pleinactiviteiten en reguliere pauze	18
6. Resultaten Focusgroepgesprekken leerlingen	19
7. Interviews betrokkenen vanuit de scholen	21
8. Samenvattende conclusies en aanbevelingen	26
Bijlage 1 Vragenlijst leerlingen	29
Bijlage 2- Gespreksleidraad Evaluatiegesprekken brede vakdocenten	40
Bijlage 3 Gespreksleidraad Evaluatiegesprekken schooldirecteuren	42
Bijlage 4 Gespreksleidraad Focusgroepgesprek leerlingen primair onderwijs.....	44

1. Inleiding

Sportplein Groningen is een samenwerkingsverband tussen negen partners¹ in de provincie Groningen op het gebied van sport en bewegen. Door bundeling van kennis, expertise en samenwerking willen zij de topsport en de breedtesport in de provincie Groningen naar een hoger niveau tillen. Dit alles binnen zes thema's: *talentontwikkeling, versterken sportverenigingen, sportaccommodaties, kwetsbare groepen, bewegingsonderwijs en sportevenementen*. Binnen het thema *bewegingsonderwijs* hebben de partners de ambitie om toe te werken naar een compleet dagarrangement (binnenschools, tussenschools en naschools) sport en bewegen voor leerlingen in het primair onderwijs. In het kader van deze ambitie vindt in het schooljaar 2013-2014 een pilot plaats op een aantal scholen in de provincie Groningen met de volgende doelstelling:

Door de inzet van een professional/vakleerkracht (kwaliteit) met en op de scholen een compleet dagarrangement sport en bewegen ontwikkelen.

De doelstelling moet concreet worden uitgewerkt in de volgende drie resultaatdoelen:

- Extra, kwalitatief goed bewegingsonderwijs (streven is 2 uur per week), gegeven door een vakdocent op alle scholen
- Extra beweegmomenten creëren voor leerlingen: minimaal 2 pauzes per week beweegaanbod, daarnaast beweegaanbod in tussenschoolse opvang en waar mogelijk afstemmingen met naschools aanbod
- Coördinatie van een dagarrangement sport en bewegen: de vakdocent is hét gezicht voor al het binnen, tussen en buitenschools beweegaanbod op school. Hij/zij stemt gymlessen school af op tussen en buitenschools sport en beweegaanbod.

Deze rapportage is een verslaglegging van het onderzoek dat heeft plaatsgevonden naar de pilots, in de periode van februari tot mei 2014. Hierin wordt ingezoomd op de kwaliteit en kwantiteit van het bewegingsonderwijs op de deelnemende scholen en worden de ervaringen van deze scholen rondom de inzet van vakdocenten bewegingsonderwijs in kaart gebracht. Doel is op basis hiervan praktische tips te kunnen geven voor scholen die zich extra willen inzetten voor bewegingsonderwijs.

Tabel 1 geeft de deelnemende scholen weer in Groningen, Ten Boer, Loppersum, Appingedam en Middelstum.

---

¹ Deze partners zijn: ROC Alfacollege, Noorderpoortcollege, Hanze Instituut voor Sportstudies, Rijksuniversiteit Groningen, Universitair Medisch Centrum Groningen, Topsport Noord, Huis voor de Sport Groningen en gemeente en provincie Groningen. Zie voor meer informatie over Sportplein Groningen www.sportpleingroningen.nl

Tabel 1: deelnemende scholen

School	Plaats
1. 't Kompas	Groningen
2. De Swoaistee (na de meivakantie)	Groningen
3. Jan Nieuwenhuizenschool	Appingedam
4. De Iemekorf	Appingedam
5. De Huifkar	Ten Boer/Woltersum
6. De Fontein	Ten Boer
7. De Wilster	Middelstum
8. Prinses Beatrixschool	Loppersum

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk (2) zal eerst een uiteenzetting worden gegeven van de gebruikte onderzoeksmethoden, alvorens in hoofdstuk drie een korte contextomschrijving wordt gegeven van de gevolgde scholen. De daaropvolgende hoofdstukken (3, 4, 5, 6 en 7) vormen de kern van de rapportage. Daarin worden de resultaten besproken. In hoofdstuk 8 wordt afgesloten met enkele samenvattende conclusies en aanbevelingen.

2. Onderzoeksmethoden

De doelstelling van het onderzoek naar de pilotprojecten luidt als volgt:

Inzicht geven in het effect van de inzet in de pilots op kwantiteit en kwaliteit van het “dagarrangement sport en bewegen” binnen de betrokken scholen, en in de tevredenheid en ervaring van betrokken scholen en leerlingen hierbij.

Op basis hiervan zijn de volgende onderzoeksvragen opgesteld:

1. Wat is de invloed van de pilotprojecten op de kwantiteit en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs op de betrokken scholen?
2. Wat is het effect van de pilotprojecten op het aanbod (de kwaliteit) en de kwaliteit van het tussenschools en naschools sportaanbod?
3. Welke succes- en faalfactoren spelen een rol bij het aanbieden van een dagarrangement sport- en bewegen op scholen in het primair onderwijs?

Om een antwoord te krijgen op genoemde onderzoeksvragen is het onderzoek gericht op twee doelgroepen, te weten schooldirecteuren/vakleerkrachten en leerlingen. Binnen deze twee groepen wordt een aantal stappen gehanteerd die hieronder worden omschreven.

Schooldirecteuren/vakleerkrachten/groepsleerkrachten

Stap 1: Contextanalyse en inzichtelijk maken inhoud pilot

Met de betrokken scholen (vertegenwoordigd door de schooldirecteur en de brede vakdocent) heeft een gesprek plaatsgevonden waarin de inhoud van de pilot op de betreffende school is besproken en is een aantal vragen gesteld om de context van de school helder te krijgen. Hierin kwamen de volgende onderwerpen aan bod:

- *Algemeen:* kenmerken van de school (o.a. aantal leerlingen)
- *Visie op sport en bewegen:* wat is de visie van de school op sport en bewegen, wordt deze breed gedeeld, welke doelen worden nagestreefd met de gymles?
- *Oorspronkelijke organisaties gymles en wijzigingen die binnen de pilot gaan plaatsvinden* (bv. hoe vaak werden oorspronkelijk sportieve activiteiten onder en na schooltijd aangeboden en hoe denkt men dat dit gaat veranderen?)
- *Mate van en tevredenheid over huidige samenwerking en verwachte veranderingen in samenwerking met andere organisaties* (m.n. sportverenigingen en organisaties voor naschoolse opvang).

Stap 2: Inzichtelijk maken effecten pilot en bepalen succes- en faalfactoren

Twee maanden later heeft met de betrokken brede vakdocenten, een aantal schooldirecteuren en een enkele groepsleerkracht een evaluatief interview plaatsgevonden waarin de volgende onderwerpen aan bod kwamen:

- Welke effecten heeft het project gehad?
- Tevredenheid over verloop en effecten van het pilotproject
- Ervaren succes- en faalfactoren

Leerlingen

Het onderzoek onder leerlingen bestond uit de volgende stappen:

Stap 1- afname vragenlijst

Onder de leerlingen op scholen die deelnemen aan de pilot is een vragenlijst afgenomen (groep 6 tot en met 8 in verband met leesvaardigheid²). De volgende onderwerpen kwamen hierin aan bod, waarbij steeds aandacht is geweest voor het verschil tussen de situatie voor en tijdens de pilot:

- Sportdeelname: NNGB³, frequentie gymnastiekles, deelname aan tussenschoolse en naschoolse sportactiviteiten (vgl. situatie in pilot met vakleerkracht t.o.v. situatie zonder vakleerkracht), sportdeelname).
- Beoordeling kwaliteit gymnastiekles
- Motivatie voor sport en bewegen en voor de gymnastiekles
- Evaluatie sport- en spelatelier

Stap 2- inzichtelijk maken activiteit tijdens sport en spelatelier in vergelijking met reguliere pauze

Om enig zicht te krijgen op of de sport- en spelateliers in de pauze leiden tot actiever gedrag is op 't Kompas met behulp van stappentellers de activiteit van leerlingen in de pauze waarin een sport- en spelatelier plaatsvindt vergeleken met een pauze waarin dit niet plaatsvond.

Stap 3- focusgroepgesprekken

Tot slot hebben na afloop van het project twee focusgroepgesprekken plaatsgevonden (iedere gemeente één) met leerlingen van de deelnemende scholen) over het verloop van de pilot. Dit ter verdieping op de afgenomen vragenlijst.

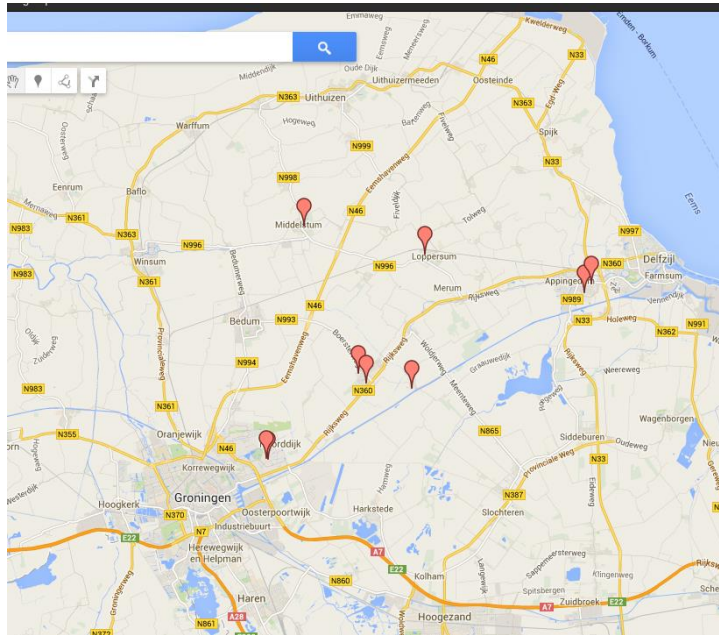
² Op het Kompas is in februari nog een vragenlijst afgenomen over sportdeelname en beweegmotivatie. De vragenlijst is hier daarom niet afgenomen. Verder is per school gekeken welke leerlingen te maken hadden met een nieuwe situatie, te weten meer uren gegeven door de vakleerkracht en/of deelname aan het sport- en spelatelier in de pauze.

³ Deze worden vergeleken met cijfers van andere scholen in Groningen

3. Context deelnemende scholen

Aan de pilot nemen 8 scholen deel, verdeeld over de provincie Groningen. Bij al deze scholen zijn accentverschillen in hoe de pilot invulling heeft gekregen. Per school zal de inhoud van de pilot en de context van de school hieronder worden geschetst. Dit is ook van belang om de resultaten te kunnen interpreteren.

Figuur 1: verdeling deelnemende scholen over provincie Friesland

CBS 't Kompas, Groningen

't Kompas staat in de wijk Lewenborg, een zorgwijk in de stad Groningen, en telt ruim 200 leerlingen, die verdeeld zijn over tien groepen (een instroomgroep voor kleuters, twee groepen 1/2, een groep 2/3 en verder reguliere groepen). De kinderen van groep 5 tot en met 8 kregen hier voor de pilot allemaal twee keer 45 minuten gymles per week van de groepsleerkracht (indien deze lesbevoegdheid LO had, zo niet dan nam een andere docent de gymles over). Binnen de pilot worden alle gymlessen overgenomen door de vakleerkracht Bewegingsonderwijs. Tussenschools vindt twee keer een sport- en spelatelier plaats, met behulp van stagiaires van de opleiding Sport en Bewegen van het Alfacollege. Er wordt verbinding gezocht tussen bewegen met naschoolse en tussenschoolse activiteiten. Er wordt een jaarplanning gemaakt door de vakdocent op basis van van Stroes en van Gelder, die achter moet blijven na de pilot. Kinderen kennis laten maken met activiteiten en dan ook doorverwijzen naar zelfde soort activiteiten vanuit BSlim en sportverenigingen.

OBS Prinses Beatrix Loppersum

Deze school heeft ongeveer 80 leerlingen die redelijk gelijkmatig zijn verdeeld over vier groepen. Alle groepen hadden voor de pilot twee keer per week 45 minuten gymles, verzorgd door de vakleerkracht, soms in samenwerking met stagiaires van het Huis van de Sport. Veel tijd gaat hierbij verloren met het lopen/fietsen

naar de sporthal, die op enige afstand van de school zit. Binnen de pilot wordt één van de twee gymlessen per week overgenomen door de vakleerkracht. Dit is de les waarin de toestellen worden gebruikt, de groepsleerkracht blijft vooral de sport- en spellessen aanbieden. De groepsleerkracht brengt de kinderen naar de sporthal en zal zelf vaak blijven tijdens de gymlessen van de vakleerkracht. Tijdens het overblijven op de donderdagmiddag zullen pleinspelen worden aangeboden. De overblijfmoeders doen dit bij de kleuters (ondersteund door de vakleerkracht), de vakleerkracht organiseert dit voor de overige groepen (met uitzondering van groep 3/4, die dan net twee uur gym hebben gehad). Er wordt gewerkt met pleinspeelkaarten en bij de bovenbouw is een groepsleerkracht aanwezig tijdens het overblijven, die ondersteund met de uitvoering van de activiteiten.

Jan Nieuwenhuysenschool, Appingedam

De openbare Jenaplanschool voor basisonderwijs Jan Nieuwenhuysen heeft ruim 130 leerlingen verdeeld over vijf klassen. Alle groepen kregen voor aanvang van de pilot twee keer per week gym, waarbij de kinderen tot en met groep 3 dat altijd van de groepsleerkracht kregen, de groepen 4/5 en 6/7 eenmaal per week van de groepsleerkracht en eenmaal per week van vakleerkracht bewegingsonderwijs, en groep 7/8 tweemaal per week van de vakleerkracht. Door de pilot is het mogelijk de vakleerkracht ook één van de twee lessen per week aan de groepen 1 tot en met 3 te laten verzorgen. Bovendien krijgen groep 4/5 twee lessen per week van de vakleerkracht. In de groepen 6/7 en 7/8 is de situatie hetzelfde gebleven. Daarnaast vindt op vrijdag tussen de middag en op maandag in de ochtendpauze het sport- en spelatelier plaats. Vanaf het schooljaar 2014/2015 zal de Jan Nieuwenhuysenschool fuseren met OBS de Iemkorf. Gezamenlijk betrekken zij dan een nieuw pand.

OBS de Iemerkorf, Appingedam

Deze school telt krap 130 leerlingen verdeeld over zes klassen en fuseert zoals gezegd op korte termijn met de Jan Nieuwenhuysenschool. De groepen 3 tot en met 8 kregen hier 1 keer per week gymles van een groepsleerkracht en eenmaal per week van de vakleerkracht. Binnen de pilot is dit omhoog gegaan naar twee gymlessen per week verzorgd door de vakleerkracht. Daarnaast verzorgt de vakleerkracht op de donderdag in de grote pauze de pleinspelen.

OBS de Huifkar, Ten Boer/Woltersum

Deze school heeft een vestiging in Ten Boer en één in Woltersum. De vestiging in Ten Boer telt 265 leerlingen: 3 combinatiegroepen 1/2 en daarnaast homogene groepen 3 tot en met 8. De vestiging in Woltersum heeft 50 leerlingen: 3 combinatiegroepen (groep 1/2, groep 3/4/5 en groep 6/7/8). Voordat de pilot startte, kregen alle groepen in Woltersum twee uur gym per week, beide verzorgt door de groepsleerkracht. In de pilot worden deze lessen allebei overgenomen door de vakleerkracht. Op de vestiging in Ten Boer kregen alle kinderen een uur per week gym (waarvan door de afstand naar de sporthal vaak slechts 45 minuten over bleef). De groepen 4,5 en 6 krijgen deze les van de vakleerkracht, de groepen 3,7 en 8 van de groepsleerkracht. Hierin treden binnen de pilot geen wijzigingen op. Op de vestiging in Ten Boer worden op de dinsdag pleinspelen georganiseerd. De vakdocent bewegingsonderwijs coördineert deze activiteiten en stemt deze af met de overblijftouders, die de uitvoering doen. Daarnaast zullen aanpassingen worden gedaan op het schoolplein, zodat dit meer uitdaagt tot bewegen.

CBS De Fontein, Ten Boer

De Fontein heeft ongeveer 190 leerlingen, verdeeld over 8 groepen. Er is een wat kleinere onderbouw (gemiddeld 22 leerlingen per klas), en een grote bovenbouw met circa 26 leerlingen per klas. De groepen 6 en 8 hadden hier voor aanvang van de pilot 1,5 uur gym per week van een vakleerkracht bewegingsonderwijs, de groepen 5 en 7 van hun groepsleerkracht. Deze laatste twee groepen krijgen binnen de pilot gymles van de vakleerkracht bewegingsonderwijs. Daarnaast zal na de meivakantie gestart worden met activiteiten op het schoolplein tussen de middag. Deze worden eerst opgezet op de Huifkar.

OBS de Wilster, Middelstum

Deze school kent 5 (combinatie-)groepen met in totaal 125 leerlingen. Alle leerlingen krijgen twee uur gymles per week van hun eigen leerkracht, binnen de pilot zal één van die twee lessen worden overgenomen door de vakleerkracht bewegingsonderwijs. De tussenschoolse opvang met pleinspelen is hier lastig te realiseren, omdat de vakleerkracht op vrijdag aanwezig is en er dan geen kinderen overblijven.

Tabel 2 Wijzigingen per school binnen de pilot

School	Gym van vakdocent bewegingsonderwijs	Pleinactiviteiten
't Kompas	Groep 5-8: twee gymlessen p/w vakdocent (geen wijzigingen)	Dinsdag en donderdag
Prinses Beatrix	Alle klassen: Vakdocent neemt één van de twee gymlessen p/w over	Donderdag
Jan Nieuwenhuysen	Groep 1-5: vakdocent neemt één van de twee gymlessen p/w over Groep 6-7: één les p/w vakdocent (geen wijzigingen) Groep 7-8: twee lessen p/w vakdocent (geen wijzigingen)	Maandag (ochtendpauze) Vrijdag
Iemerkorf	Groep 3-8: Vakdocent geeft twee lessen p/w i.p.v. één	Donderdag
Huifkar-Woltersum	Alle groepen: vakdocent neemt twee lessen p/w over	-
Huifkar- Ten Boer	Groep 4/5/6: één les p/w vakdocent (geen wijzigingen) groep 3/7/8: één uur groepsleerkracht (geen wijzigingen)	Donderdag
De Fontein	Groep 5 en 7: vakdocent neemt twee gymlessen p/w over.	Starten na meivakantie
De Wilster	Alle groepen: vakdocent neemt 1 van de 2 gymlessen p/w over	-

4. Resultaten vragenlijst

De vragenlijst geeft onder andere antwoord op de vraag of en hoe vaak kinderen sporten bij een club, deelnemen aan naschoolse sport/wijksport en hoe ze zich van en naar school verplaatsen. Daarnaast worden vooral vragen gesteld over het door de kinderen ervaren verschil tussen de gymlessen van een vakleerkracht bewegingsonderwijs en hun eigen groepsleerkracht. Tot slot is een aantal vragen gesteld over de sportieve activiteiten op het schoolplein.

7.1 Kenmerken deelnemende leerlingen

De vragenlijsten zijn uitgezet onder die leerlingen in groep 6 tot en met 8 die te maken hebben gehad met wijzigingen als gevolg van de pilot. Omdat op 't Kompas zeer recent nog een vragenlijst over sport en bewegen is uitgezet, is de vragenlijst hier niet afgenomen. Door omstandigheden op OBS de Wilster, is de vragenlijst hier niet uitgezet. In totaal is de vragenlijst uitgezet onder circa 235 leerlingen en ingevuld door 106 leerlingen, wat neerkomt op een responspercentage van ruim 45%.

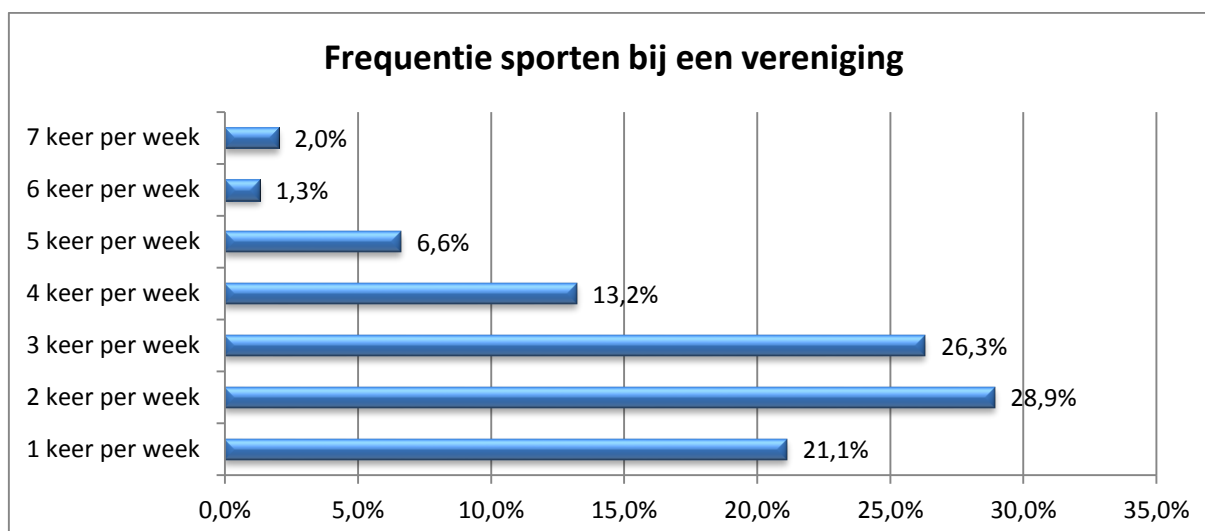
Tabel 3 geeft de kenmerken weer van de leerlingen die de vragenlijst hebben ingevuld.

Tabel 3 Kenmerken van alle deelnemende kinderen 0-meting en 1-meting

Kenmerk	
Aantal deelnemers	106
Geslacht	
• Jongen	12,9%
• Meisje	48,1%
Leeftijd	
• Gemiddeld	10,6 jaar
• Range	9 jaar – 13 jaar
Scholen	
• De Fontein	5,7%
• Jan Nieuwenhuysen	31,1%
• Iemekorf	41,5%
• Huifkar	6,6%
• Prinses Beatrixschool	15,1%
Groep	
• Groep 6	25,5%
• Groep 7	48,1%
• Groep 8	26,4%

7.2 Sporten bij een sportvereniging

Van de leerlingen is 71,1% lid van een sportvereniging. Van hen sport heeft merendeel (28,9%) twee keer per week bij die vereniging, gevolgd door drie keer per week (26,3%) of één keer per week (21,1%).

Figuur 2 Frequentie sporten bij een sportvereniging

De kinderen beoordelen het sporten bij een sportvereniging gemiddeld met een 8,8. Aan de 30 kinderen die aangaven niet te sporten bij een sportvereniging is gevraagd wat de reden hiervoor is (tabel 4). 16,7% gaf aan er geen tijd voor te hebben. Voor 70% is er een andere reden. Hierbij werden vaak genoemd: ‘ik vind andere dingen leuk/ik vind sport saai’ (5 keer genoemd), ‘ik kan niet kiezen/ben nog op zoek’ (vijf keer genoemd), ‘ik ben tijdelijk gestopt/ga zo weer beginnen’ (3 keer genoemd).

Tabel 4 Reden voor niet sporten bij een sportvereniging

Motivatie	Percentage
<i>Ik vind sporten niet zo leuk</i>	3,3%
<i>De sport die ik leuk vind, is te ver weg</i>	10%
<i>Ik heb er geen tijd voor</i>	16,7%
<i>Mijn ouders vinden sport te duur</i>	10%
<i>Ik ben niet zo goed in sport</i>	10%
<i>Ik heb problemen met mijn gezondheid</i>	0,0%
<i>Mijn vrienden/vriendinnen sporten ook niet</i>	0,0%
<i>Andere reden</i>	70%

7.3 Nederlandse Norm Gezond Bewegen, Fitnorm en Combinorm

Aan de kinderen gevraagd hoeveel dagen per week ze tenminste 60 minuten matig intensieve lichaamsbeweging hebben en hoe vaak per week ze tenminste 20 minuten intensieve lichaamsbeweging hebben. Op basis van deze gegevens kan worden vastgesteld of ze aan de Nederlandse Norm Gezond Bewegen⁴ (NNGB) en/of Fitnorm⁵ voldoen. Naast de NNGB en Fitnorm bestaat de Combinorm. Om aan deze

⁴ Dagelijks een uur matig intensieve lichamelijke activiteit.

⁵ Minstens drie keer per week minimaal 20 minuten zwaar intensieve lichamelijke activiteit.

norm te voldoen, dien je te voldoen aan de NNGB en/of de Fitnorm. In tabel 5 is weergegeven welk percentage van de kinderen op de scholen hieraan voldoet.

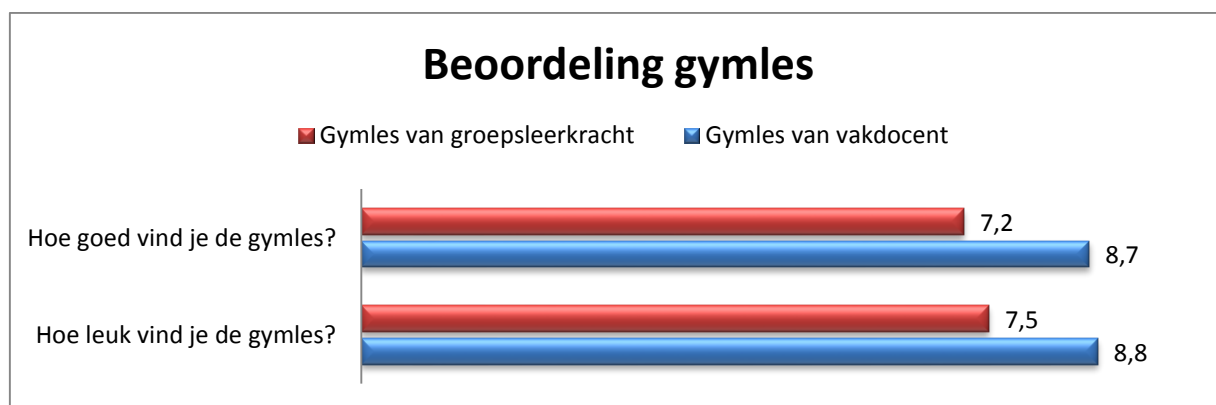
Tabel 5 Percentage kinderen dat voldoet aan de NNGB, de Fitnorm en de Combinorm

	NNGB	Fitnorm	Combinorm
<i>Prinses Beatrix</i>	18,7%	68,7%	81%
<i>Jan Nieuwenhuysen</i>	15,2%	48,5%	51,5%
<i>Iemerkorf</i>	27,7%	59%	63,6%
<i>Huifkar</i>	25%	85,7%	85,7%
<i>Fontein</i>	16,7%	83,3%	100%
Totaal	20,8%	60%	64%

Tabel 5 laat enkele opvallende percentages zien. Het percentage kinderen dat aan de NNGB voldoet is op de scholen die deelnemen aan de pilot lager dan het landelijk cijfer van 27,4%⁶. Alleen op de Iemerkorf is dit percentage vergelijkbaar. Opvallend is ook dat het percentage kinderen dat voldoet aan de Fitnorm op alle scholen flink hoger is dan het landelijk cijfer van 33,2%. Ook het percentage kinderen dat voldoet aan de Combinorm ligt op alle scholen hoger dan het landelijk cijfer van 50,3%. Hierbij moet worden aangetekend dat het voldoen aan de normen door TNO is uitgevraagd bij de ouders van de kinderen. In ons onderzoek zijn de kinderen zelf bevraagd.

7.4 Verschil gymles vakdocent en groepsleerkracht

Om zicht te krijgen op hoe de kinderen de gymles van de vakdocent bewegingsonderwijs ervaren in vergelijking met de gymles van de groepsleerkracht, is hen gevraagd de gymlessen op een aantal punten te beoordelen (figuur 3)

Figuur 3 Beoordeling gymlessen van vakleerkracht en groepsleerkracht

⁶ TNO Leefstijlmonitor 2000-2010, https://www.tno.nl/downloads/MR-11-4386%20TNO_Infofolder_A4_NL_v1-4-12.pdf

De leerlingen vinden de gymlessen van de vakleerkracht *leuker* dan die van de groepsleerkracht. Ook vinden zij de lessen van de vakleerkracht *beter* dan die van de groepsleerkracht.

Ook zijn de leerlingen bevraagd op in hoeverre zij vinden dat ze leren van de gymlessen, en de mate van diversiteit aan activiteiten in de gymlessen (figuur 4). De leerlingen ervaren dat ze in de gymles van de vakdocent meer verschillende activiteiten doen. Bovendien vinden ze dat ze meer leren van deze gymles.

Figuur 4 Beoordeling diversiteit aan activiteiten in de gymles en leerzaamheid

In de gymles van de vakdocent bewegingsonderwijs hebben meer kinderen het gevoel dat ze in hun eigen tempo en op hun eigen niveau kunnen bewegen dan in de gymles van de groepsleerkracht (tabel 6). In de gymles van de groepsleerkracht heeft ruim 10% van de kinderen het gevoel dat ze niet op hun eigen niveau en/of tempo kunnen bewegen. In de gymles van de vakleerkracht is dit percentage nog geen 4%. Daarnaast hebben meer kinderen bij de gymles van de vakleerkracht het gevoel dat iedereen evenveel kansen krijgt.

Tabel 6 Mening van leerlingen over bewegen op eigen niveau en gelijke kansen in de gymles

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar/soms niet waar	Waar	Helemaal waar
In de gymles van de echte gymjuf of -meester kan ik mijn eigen manier (tempo, niveau) gymmen	1%	2,9%	32,4%	40,2%	23,5%
In de gymles van mijn eigen juf of meester kan ik mijn eigen manier (tempo, niveau) gymmen	8,8%	2,9%	41,2%	31,4%	15,7%
In de gymles van de echte gymjuf of -meester heb ik het gevoel dat iedereen evenveel kansen heeft	1%	5,9%	16,7%	42,2%	34,3%
In de gymles van mijn eigen juf of meester heb ik het gevoel dat iedereen evenveel kansen heeft	6,9%	3,9%	27,5%	34,3%	27,5%

Tot slot is aan de kinderen gevraagd wat volgens hen het grootste verschil is tussen de gym lessen van de vakleerkracht bewegingsonderwijs en de gymles van hun groepsleerkracht. Tabel 5 geeft de meest gegeven antwoorden weer. Het vaakst worden hier genoemd dat de gymles van de vakdocent bewegingsonderwijs leuker is en dat er meer verschillende dingen aan bod komen.

Tabel 7 Voornaamste verschil tussen gymles van de vakdocent en van de groepsleerkracht, volgens leerlingen

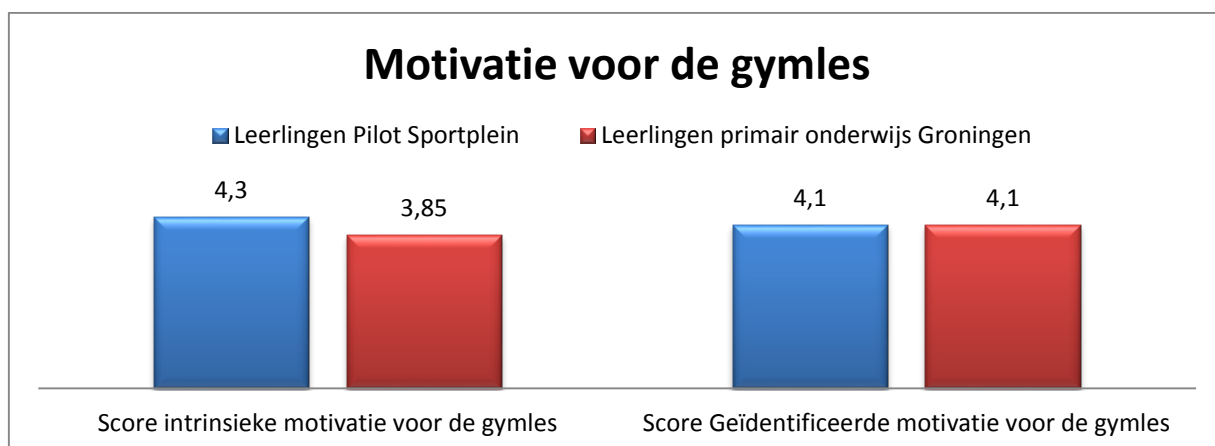
	Aantal keren genoemd
<i>Meer verschillende dingen/steeds iets anders in gymles vakdocent</i>	20
<i>Gymles vakdocent is leuker</i>	16
<i>Vaker iets met toestellen in gymles vakdocent</i>	13
<i>De vakdocent weet meer/ is professioneler/kan beter uitleggen/ je leert er meer van</i>	12
<i>In gymles van groepsleerkracht geven de leerlingen vaker zelf les/kiezen zelf iets</i>	9
<i>In gymles van vakdocent mogen er moeilijkere dingen/ is het spectaculairder</i>	7

7.5 Motivatie voor gymles

Om iets meer te weten te komen over de motivatie van de leerlingen voor de gymles van de vakdocent bewegingsonderwijs binnen de pilot, zijn de onderdelen *Intrinsieke Motivatie* (motivatie voor de gymles vanuit de leerling zelf, hij of zij vindt gym gewoon leuk) en *Geïdentificeerde Motivatie* (motivatie komt voort uit het feit dat de leerlingen gymles belangrijk, zinvol vindt) van de Motivatievragenlijst bewegingsonderwijs voor Nederlandse kinderen in de leeftijd van 9-12 jaar afgenomen bij de leerlingen⁷. Leerlingen die hoog scoren op deze vormen van motivatie (in tegenstelling tot bijvoorbeeld extrinsiek (door zaken van buitenaf, bijvoorbeeld een beloning) zullen ook op de langere termijn gemotiveerd blijven voor de gymles. Omdat deze motivatievragenlijst op een aantal scholen in de stad Groningen is afgenomen, kan een voorzichtige vergelijking gemaakt worden tussen de motivatie voor de gymles binnen de pilot en die van andere leerlingen die gymles krijgen van een vakdocent bewegingsonderwijs. De leerlingen binnen de pilot scoren op *Intrinsieke Motivatie* gemiddeld een 4,3 (sd 0,7) en op *Geïdentificeerde Motivatie* een 4,1 (sd 0,74). Dit is gelijk aan of zelf iets hoger dan de leerlingen die gymles krijgen van een vakdocent in de stad Groningen.

⁷ In ontwikkeling: I. van Aart, M. Elferink-Gemser, R. Mombarg, E. Hartman, C. Visscher (2014). The reliability and validity of the adapted Behavioral Regulations in Physical Education Questionnaire (BRPEQ) in 9-12-year-old Dutch children

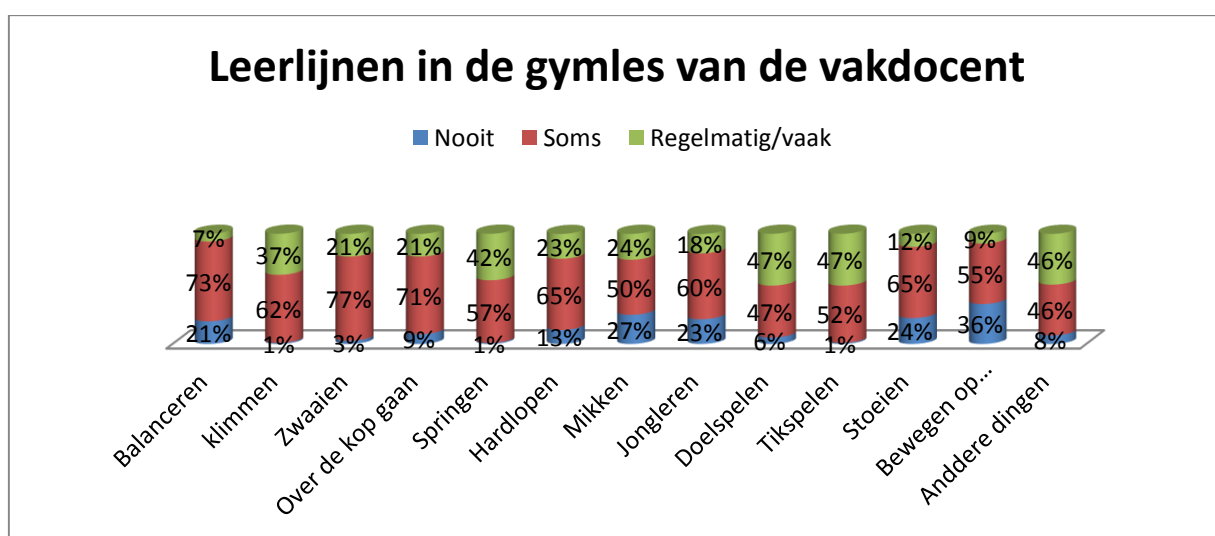

Figuur 5 Motivatiescores gymles vakdocent

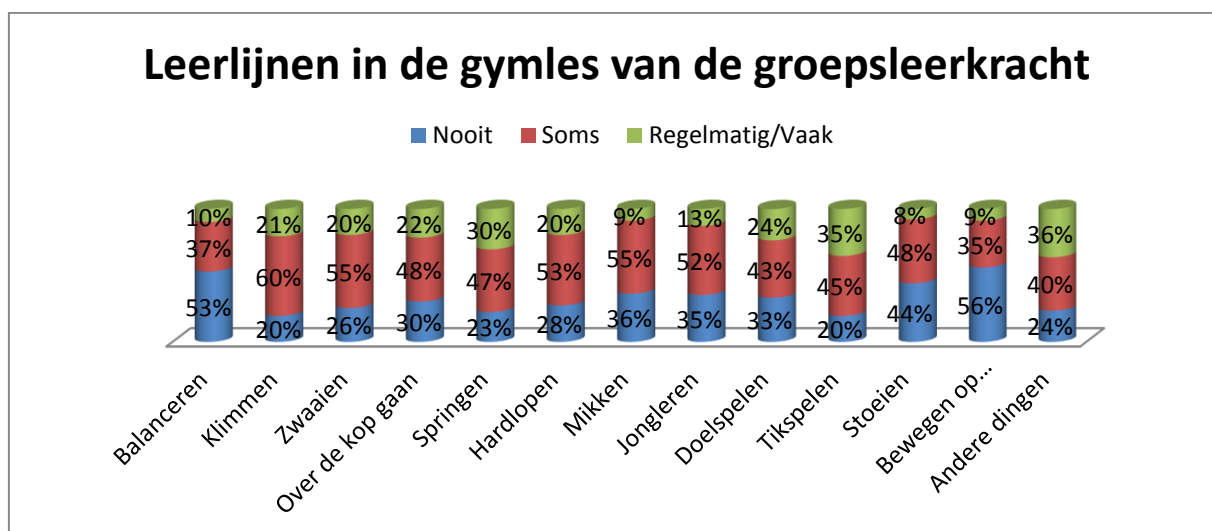
7.6 Leerlijnen in de gymles van de vakdocent en de groepsleerkracht

Om meer zicht te krijgen op in hoeverre de diverse leerlijnen aan bod komen in de gymlessen, is aan de leerlingen gevraagd hoe vaak zij diverse activiteiten binnen deze leerlijnen in de gymlessen van de vakdocent en de gymlessen van de groepsleerkracht doen. Figuur 6 en 7 geven de resultaten weer voor respectievelijk de vakdocent en de groepsleerkracht.

Figuur 6 Leerlijnen en mate waarin ze aan bod komen in de gymles van de vakdocent

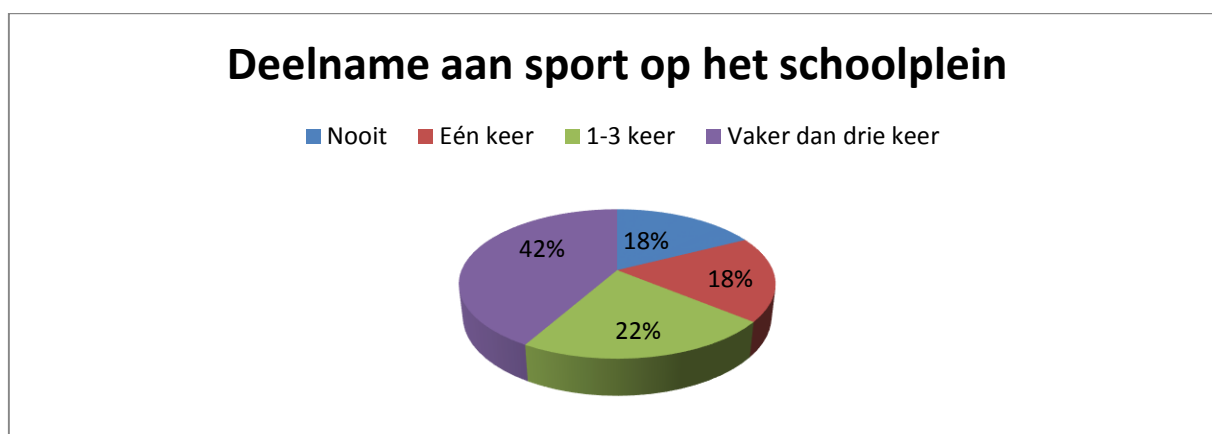
In de gymlessen van de vakdocent zijn relatief weinig leerlijnen die volgens de kinderen nooit aan bod komen. Volgens 36% van de kinderen komt Bewegen op muziek nooit aan bod, gevolgd door Balanceren (evenwichtsbalk, acrobatiek). Ter vergelijking: in de gymles gegeven door de groepsleerkracht geeft 56% van de kinderen aan dat Bewegen op Muziek nooit aan bod komt, en 53% geeft aan dat Balanceren nooit aan bod komt.

Figuur 7 Leerlijnen en mate waarin ze aan bod komen in de gymles van de groepsleerkracht

7.7 Pleinactiviteiten

Aan de leerlingen is gevraagd of ze wel eens mee hebben gedaan aan de pleinactiviteiten (figuur 8). 82% van de leerlingen heeft hier één of meerdere keren aan deelgenomen. 18% nam hier nooit aan deel. 42% nam vaker dan drie keer deel.

Figuur 8 Aantal keren dat kinderen hebben deelgenomen aan de pleinactiviteiten

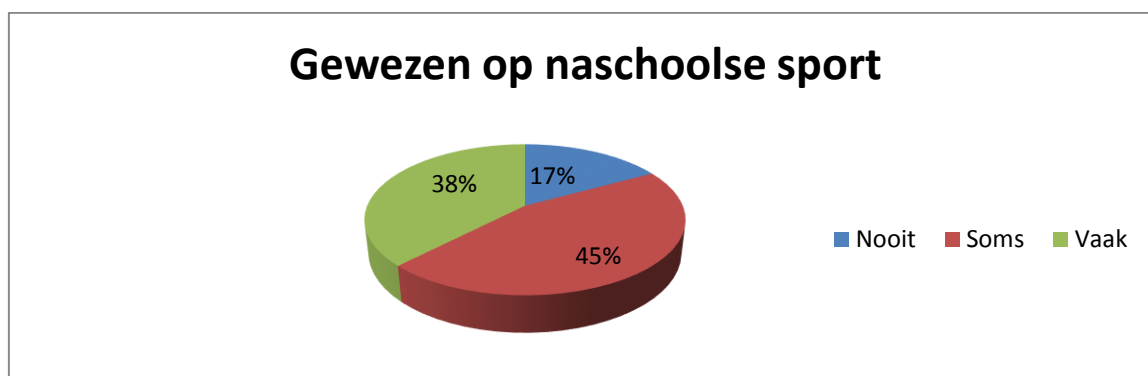
De meeste kinderen (ruim 55%) vinden de sportactiviteiten op het schoolplein leuk, maar een minderheid vindt het altijd leuker dan een gewone pauze (tabel 8). Ruim 40% geeft aan meer te bewegen in de pauze met de sportactiviteiten. Krap 40% geeft aan dat dat soms het geval is, maar soms ook niet. Ruim 35% geeft aan nieuwe sporten of spelletjes te leren, 44,7% zegt dat dat soms het geval is. Ruim een kwart zegt die activiteiten ook zelf met vrienden te gaan doen.

Tabel 8 Mening over sportactiviteiten op het schoolplein

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar/soms niet waar	Waar	Helemaal waar
Ik vind de sportactiviteit in de pauze leuk	1,2%	4,7%	38,8%	32,9%	22,4%
Ik vind de pauze met een sportactiviteit leuker dan een gewone pauze	4,7%	22,4%	37,6%	12,9%	22,4%
Tijdens een pauze met een sportactiviteit beweeg je meer dan in een gewone pauze	1,2%	18,8%	38,8%	18,8%	22,4%
In de pauze met de sportactiviteit leer ik nieuwe spelletjes en sporten	2,4%	17,6%	44,7%	18,8%	16,5%
Wat ik in de pauze met de sportactiviteit doe, ga ik zelf ook met mijn vrienden doen	9,4%	29,4%	34,1%	10,6%	16,5%

7.8 Verwijzing naar naschoolse activiteiten door vakdocent

Aan de kinderen is tot slot gevraagd of de vakdocent bewegingsonderwijs hen wijst op de naschoolse sportactiviteiten. Volgens 45% is dat soms het geval, en 38% geeft aan dat de vakdocent hen vaak op deze activiteiten wijst (figuur 9)

Figuur 9 Percentage leerlingen dat door vakdocent is gewezen op naschoolse sport

45% van de leerlingen heeft deze activiteiten ook daadwerkelijk bezocht. Nog eens 8% is van plan dat te gaan doen en 47% doet dat niet (figuur 10).

Naschoolse sportactiviteiten bezocht

Figuur 10 Percentage leerlingen dat naschoolse activiteiten bezoekt

5. Lichamelijke activiteit in pauze met pleinactiviteiten en reguliere pauze

Op 't Kompas is met behulp van stappentellers (Fitbits) de activiteit in een reguliere pauze vergeleken met een pauze waarin de pleinactiviteiten werden georganiseerd. Hiertoe werden de leerlingen uit groep 6, 7 en 8 die deelnamen aan de tussen de middag opvang uitgerust met fitbits en werd gedurende een half uur het aantal stappen geteld. Onderstaande tabel geeft de resultaten weer. Omdat het om een kleine groep leerlingen gaat, op de twee dagen niet dezelfde leerlingen zijn gemeten en de activiteit op slechts één school is gemeten, kunnen deze data uitsluitend gebruikt worden ter indicatie.

	Reguliere pauze (aantal stappen)	Pauze met pleinactiviteiten (aantal stappen)
Gehele groep	2175 (n=15)	2000 (n=13)
Jongens	2404	2304
Meisjes	1716	1277
Selectie (betrouwbare data)- hele groep⁸	2022	1717
Jongens	2278	2321
Meisjes	1716	1356

Uit de data blijkt niet dat de leerlingen in de pauzes waarin pleinactiviteiten worden georganiseerd meer bewegen. Opvallend is dat op de dagen met het sport- en spelatelier de meisjes zelf behoorlijk minder stappen lijken te hebben gezet. Hierin hebben de aangeboden activiteiten mogelijk een rol gespeeld: de meisjes waren vooral bezig met sta-bal en volleybal. Beide sporten waarin op een klein oppervlak wordt bewogen. De stappentellers meten hiervoor wellicht niet de lichamelijke activiteit op de juiste manier.

---

⁸ De fitbits zijn manipuleerbaar, bijvoorbeeld door ermee te schudden. Tijdens de meting op de eerste dag bleek dat een groep van vijf kinderen dit wist en de het vermoeden bestaat dat hun data daarom niet betrouwbaar zijn. Daarom zijn de data weergegeven voor de gehele groep, en voor de groep zonder deze vijf kinderen.

6. Resultaten Focusgroepgesprekken leerlingen

Ter verdieping op de vragenlijsten is met twee groepen leerlingen een focusgroepsgesprek gevoerd over de pilots van Sportplein Groningen. Eén gesprek vond plaats met zes leerlingen afkomstig van de Huifkar (locaties Woltersum en Ten Boer). Het tweede gesprek vond plaats met zes leerlingen van de Iemekorf en de Jan Nieuwenhuysenschool.

Beoordeling gymles

De leerlingen zijn het er unaniem over eens dat de gymles van de vakdocent (de 'echte gymjuf of -meester) leuker is dan die van de eigen groepsleerkracht. De meeste leerlingen geven direct aan dat ze meer verschillende dingen doen en dat de activiteiten uitdagender zijn. Een enkeling noemt de gymles van de eigen

"Eerst mochten we niet met de trampoline want als er iets gebeurde moest meester er verantwoordelijk voor zijn. Nu is het heel leuk want we doen allemaal verschillende dingen. Bij onze meester deden we eigenlijk altijd hetzelfde, altijd trefbal en nooit iets met de touwen. Nu doen we dat heel vaak. Nu doen we ook vaak in drie groepjes. Elk groepje doet iets anders en dan wisselen we door."

groepsleerkracht 'saai'. Een aantal leerlingen geeft ook aan dat in de les van de groepsleerkracht de kinderen bij toerbeurt mogen kiezen wat ze gaan doen. Hierdoor komen er weinig verschillende activiteiten aan bod.

Verschil met gymles van groepsleerkracht

Als verschil met de gymles van de groepsleerkracht noemen de leerlingen dat de gymlessen van de vakdocent diverser zijn, uitdagender, en dat ze soms een aantal keren hetzelfde achter elkaar doen. Alle leerlingen geven aan dat ze moeilijker dingen doen in de gymles van de vakdocent en er meer van leren. Eén leerling geeft aan dat de vakdocent ook goed in staat is verschillende niveau's aan te bieden:

"En als je het een beetje makkelijk vindt dan weet meester Tim ook altijd weer dingen waardoor je het een beetje moeilijker kan maken. Bijvoorbeeld door op een andere manier over de kast heen te springen."

Op de vraag of het uitmaakt of de leerlingen gym krijgen van een echte gymjuf of -meester geven bijna alle leerlingen aan dat dat wel uitmaakt, 'omdat je van een echte gymjuf of -meester meer kunt leren. Een enkeling geeft aan dat 'het niet uitmaakt, maar wel leuker is'.

Naschoolse sport

De leerlingen geven aan dat de vakdocent het wel eens heeft over naschoolse sport, sport in de buurt of de woensdagmiddagactiviteit, maar niemand van hen neemt ook deel. Van een paar klasgenoten weten ze dat die wel heen gaan. Dat sommige vakdocenten ook de naschoolse sport geven is wel goed 'want dan denk je het zal wel net zo leuk zijn als de gymles'.

Pleinspelen

De meeste van de geïnterviewde leerlingen hebben een of meerdere keren meegedaan aan de sportieve activiteiten op het schoolplein. Spellen die gedaan werden zijn 'rupsenbal', 'koningsbal', schipper-mag-ik-vervaren' en 'trefbal'. Ze zijn gematigd positief over de sportactiviteiten op het schoolplein.

"Vorige week gingen we schipper-mag-ik-vervaren doen, en kat en muisspel. Oh, dat vond ik wel leuk, maar andere dingen niet. We doen normaal bijvoorbeeld kauwgomtikkertje. Dat is iets anders dan gewoon tikkertje, en dat vind ik wel leuk'.

Het verschil met de gewone pauze is volgens de leerlingen dat ze verplicht mee moeten doen (op de Huifkar) en dat ze moeten doen wat 'ze' zeggen. Een leerling geeft aan dat ze zich in de gewone pauze wel eens verveelt. Aan de ene kant vinden de leerlingen het goed dat ze verplicht mee moeten doen, aan de andere kant willen ze ook zelf kunnen kiezen.

"Ik vind dat je moet kunnen kiezen. Ik vind het ook goed dat de ene helft van de pauze een spelletje is en dat je daarna vrij mag spelen. En dan kun je ook kiezen om een ander spelletje te doen of het spelletje nog een keer of om gewoon weg te gaan'.

Volgens de leerlingen beweeg je niet automatisch meer in een pauze met een sportactiviteit. Het hangt af van de activiteit die wordt geboden, en veel kinderen zeggen dat ze meer bewegen als zelf tikkertje doen, of rondrennen of waveboarden.

Tot slot geven de kinderen aan dat ze soms wel nieuwe dingen leren, maar dat ze die niet per se ook met hun vrienden buiten schooltijd doen.

7. Interviews betrokkenen vanuit de scholen

Nadat de pilot ruim twee maanden heeft gelopen zijn interviews gehouden met de betrokkenen vanuit de school (tabel 9).

Tabel 9 Geïnterviewde betrokkenen per school

School	Geïnterviewden
9. 't Kompas	Vakdocent + stagiaires pleinspelen
10. Jan Nieuwenhuizenschool	Directeur + Vakdocent
11. De Iemekorf	Directeur + Vakdocent
12. De Huifkar	Vakdocent
13. De Fontein	Vakdocent
14. Prinses Beatrixschool	Vakdocent
15. De Wilster	Vakdocent

Algemeen

Alle betrokkenen zijn enthousiast over de pilot; de gymlessen van de vakdocent zijn een succes zijn. De doorlopende leerlijn komt meer terug in de gymlessen en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs is omhoog gegaan. Op ongeveer de helft van de deelnemende scholen lukt het daarnaast ook om richting de groepsleerkrachten een enigszins coachende rol te spelen. De groepsleerkrachten van deze scholen zijn aanwezig tijdens (een deel van) de gymlessen en doen hier bijvoorbeeld ideeën op over hoe ze gymles zelf ook invulling geven. Op een aantal scholen lukt dit niet doordat de groepsleerkrachten niet aanwezig zijn tijdens de gymles. Vaak is het niet gelukt hier vooraf afspraken over te maken. De groepsleerkrachten op deze scholen zijn vooral blij dat ze zelf de gymles niet meer hoeven te verzorgen.

De pleinspelen worden over het algemeen ook goed ontvangen, maar kennen soms wat meer haken en ogen. Op twee scholen kan de vakdocent zich niet bezig houden met de pleinspelen op de dagen dat de meeste kinderen overblijven. Op eveneens twee scholen geven de vakdocenten aan dat de pleinspelen redelijk verlopen, maar dat de kinderen niet altijd zin hebben in het verplichtende karakter ervan; de helft doet graag mee de andere helft heeft er niet altijd zin in. Op 't Kompas, waar gewerkt wordt met de inzet van stagiaires bij de organisatie van de pleinspelen, is men het meest enthousiast over de pleinspelen. Er is een link met wat er in de gymlessen gebeurt en de kinderen willen allemaal meedoen.

“Het bewegingsonderwijs wordt zeer goed ontvangen, ik heb het idee dat de kids met veel meer plezier bewegen en de docenten zijn enthousiast”.- vakdocent

Aanloop, visie en implementatie

Aan de betrokkenen is gevraagd wat zij vinden van de aanloop naar de pilot, de inhoudelijke visie en de manier van implementeren. Met betrekking tot de aanloop naar de pilot geven de betrokkenen aan dat dit erg snel is gegaan. Hierdoor was niet altijd tijd om stil te staan bij de exacte doelstellingen en de startsituatie op de school. Aan de andere kant geven twee schooldirecteuren aan dat ze het mooi vinden dat er 'gewoon geld beschikbaar is om aan de slag te gaan met de lessen bewegingsonderwijs'. Men zag dit als een cadeautje.

Wanneer de betrokkenen gevraagd wordt naar vanuit welke visie de pilot volgens hen is neergezet, wordt geen eenduidig antwoord gegeven. Een echte visie wordt niet genoemd, maar men komt wel met de volgende doelstellingen:

- verbeteren van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs is
- het aanbrengen van de doorlopende leerlijn in de gymlessen (Stroes en van Gelder)
- bewegingsarmoede tegengaan door de kinderen meer beweegmomenten aan te bieden
- Coachen van groepsleerkrachten voor het geval de vakdocent weer weg gaat.

Vooraf was weinig tijd om de exacte behoeften op de scholen te peilen, maar gedurende het verloop, wordt dit wel steeds duidelijker en word hierop ingesprongen.

Met betrekking tot de implementatie lijkt het erop dat er geen centraal gestuurd plan is geweest, maar dat op elke school maatwerk heeft plaatsgevonden, afhankelijk van de situatie aldaar. Eén docent merkt op dat doordat de achterliggende doelstelling niet helemaal duidelijk is, de implementatie ook veel kanten op

"Terugkijkend zou ik vooral kijken naar 'wat is de wens van de school?' Willen ze moeders opleiden (voor de pleinspelen-red.), willen ze dat kinderen zelf aan de slag gaan of willen ze bijvoorbeeld zelf ook uren investeren na de pilot? Naar aanleiding daarvan kun je de pilot ook beter inrichten. Nu is dat niet gebeurt, er is zomaar gestart. Daarnaast zou ik eerst een basispakket aan materialen willen hebben. Nu doen we het maar met de rotzooitjes en rommeltjes die we hebben. Ik zou een basispakket met goede materialen willen hebben, zodat je ook echt goed kunt starten."- vakdocent

"De implementatie gebeurt dus vrij ad hoc, wie heb ik, wat kan ik. De kwaliteit van het bewegingsonderwijs wordt verhoogd, die TSO met pleinspelen staat al heel lang op de agenda. Vanuit het idee, daar kun je veel kinderen mee treffen. Nu was het moment om iets met dat gedachtengoed te doen."

kan. Gevolg hiervan is dat de implementatie erg afhankelijk is van de betrokken vakdocent. In sommige gevallen leidt dat tot een plan dat goed aansluit bij wat er al aanwezig is op de school en in de omgeving.

Ervaren effecten

Gevraagd naar de ervaren effecten noemen alle betrokkenen dat de kwaliteit van het bewegingsonderwijs omhoog is gegaan. Hieraan gekoppeld worden nog genoemd:

- meer diversiteit in aanbod (3 keer genoemd)
- kinderen gaan met meer plezier naar de gymlessen (drie keer genoemd)
- motorische ontwikkeling kinderen is vooruit gegaan (één keer genoemd)

Met betrekking tot de pleinspelen noemt men dat deze op de meeste scholen twee keer per week worden georganiseerd. Als effecten hier komen de volgende zaken naar voren:

- meer en actiever bewegen
- meer plezier tijdens het overblijven
- minder ruzies
- kinderen gaan rustiger de klas in
- in het gebouw is het rustiger

Daarnaast noemt één vakdocent nog dat doordat zij vaker aanwezig is op de school, het ook makkelijker is om andere aan het bewegingsonderwijs gerelateerde taken mee te nemen. Zo denkt ze mee over de invulling van de Koningsspelen.

De eerste doelstelling van de pilot, *‘extra kwalitatief goed bewegingsonderwijs (streven is twee uur per week) gegeven door een vakdocent’* is op bijna de helft van de scholen behaald. Op de andere scholen is er zeker sprake van een toename van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs, maar hier wordt vaak één van de twee lessen per week door de vakdocent gegeven.

De tweede doelstelling, *extra beweegmomenten creëren voor leerlingen, minimaal twee pauzes per week beweegaanbod in de tussenschoolse opvang en waar mogelijk in aansluiting met naschools aanbod*, is op één school volledig behaald. Hier wordt gekeken wat er op de planning staat in de naschoolse activiteiten, en daar wordt bij aangesloten in de pleinspelen. Op de meeste andere scholen vinden de pleinspelen wel plaats, maar niet in afstemming met naschools aanbod. Ook zijn de pleinspelen nog niet op alle scholen twee keer per week georganiseerd, maar men streeft hier nog steeds wel naar.

“We zitten nu op ongeveer twee maanden sinds de start van de pilot. Iedereen heeft ook z’n weg moeten zoeken. We hebben gezegd het bewegingsonderwijs moet eerst goed gaan lopen en dan gaan we de pleinactiviteiten goed op zetten. Nu loop dat eerste goed, nu kun je ook goed verder gaan kijken.”

De derde doelstelling tot slot, *Coördinatie van een dagarrangement sport en bewegen: de vakdocent is hèt gezicht voor al het binnenschools, tussenschools en naschools beweegaanbod op school. Hij/zij stemt de gymlessen op school af op tussenschools en naschools beweegaanbod*, is volgens de betrokkenen van vijf van de zeven scholen nog een brug te ver. Op één de scholen waar het wel lukt, is dat omdat de vakdocent zelf naschools aanbod verzorgt (waardoor hij de gymlessen goed kan laten aansluiten). Op de andere school waar dit wel lukt, geeft de vakdocent aan dat dit niet per se vanuit de pilot komt, maar ingebakken zit in de structuur die er al ligt.

“Dat komt niet alleen vanuit de sportplein pilot. Dat zit zo ingebakerd hier, ik wil betekenisvol aanbod in de gymles, werken vanuit sport education units, dus eindigen met een eindtoernooi, en dan ook richting de vereniging. Niet alleen de sportinstuif aanbieden, dat leidt niet tot meer bewegen, de club wel.

Ervaren succes- en faalfactoren

Als succesfactoren voor een geslaagde pilot worden genoemd: *het enthousiasme van de vakdocent* (vijf keer genoemd), *goed materiaal en een goede locatie voor zowel pleinspelen als gymlessen* (twee keer genoemd), *terugkoppelmomenten met betrokkenen en leidinggevende* (twee keer genoemd) en *goed voorbereid zijn en weten wat je wilt*. Eén docent noemt nog het feit dat zij vaker aanwezig is op de school en daardoor ook over andere dingen mee kan denken.

Gevraagd naar wat er beter kan of wat faalfactoren van de pilot zijn noemt men: *Geld (als dat er niet is kan de vakdocent niet meer worden ingezet, drie keer genoemd, gevaar dat kinderen afhankelijk worden van de lesgever bij pleinspelen* (deze dus richten op zelfstandigheid van kinderen bij het uitvoeren van die pleinspelen), *slecht of onvolledig materiaal, en ad hoc starten*. Bij dat laatste punt geeft men aan dat hierdoor

“Je moet een school ook zelfredzaam maken. Dus zoals die Afrikaan die je geen vis geeft, maar een hengel:

- *Zorg dat de doelstellingen van de pilot helder zijn, wat wil ik bereiken?*
- *Analyseer de context van de school goed: hoe is de inzet van de brede vakdocent nu en wat zijn de mogelijkheden op de langere termijn?*
- *Dan goed nadenken over hoe kinderen zelfredzaam worden. Dat je een motiverende, begeleidende rol hebt.*

doelstellingen niet altijd voor iedereen duidelijk waren en dat er geen tijd was om draagvlak te creëren voor de professionalisering van de groepsleerkracht. Dit gebeurt daardoor op een aantal scholen niet.

8. Samenvattende conclusies en aanbevelingen

Tot slot van deze rapportage worden op basis van de resultaten van het onderzoek enkele samenvattende conclusies getrokken en hieraan gekoppeld enkele aanbevelingen gegeven. Het doel van dit onderzoek was:

Inzicht geven in het effect van de inzet in de pilots op kwantiteit en kwaliteit van het “dagarrangement sport en bewegen” binnen de betrokken scholen, en in de tevredenheid en ervaring van betrokken scholen en leerlingen hierbij.

Op basis hiervan zijn drie onderzoeksvragen gesteld, die achtereenvolgens zullen worden beantwoord.

1. Wat is de invloed van de pilotprojecten op de kwantiteit (het aanbod) en de kwaliteit van het bewegingsonderwijs op de betrokken scholen?

Het aantal gymlessen per week dat gegeven wordt door de vakdocent is op alle scholen uit de pilot toegenomen (met uitzondering van 't Kompas, waar al twee lessen per week verzorgd werden door de vakdocent). Op drie van de acht gevolgde scholen worden nu twee gymlessen per week verzorgd door de vakdocent. Op de overige scholen is dat één dag per week, krijgen slechts één of enkele klassen twee lessen per week gym van de vakdocent. Volgens zowel leerlingen als betrokkenen uit de scholen is de kwaliteit van het bewegingsonderwijs verbeterd sinds de pilot: de leerlingen beoordelen de kwaliteit van de gymlessen gegeven door de vakdocent hoger (leukere en betere lessen), er worden meer verschillende activiteiten aangeboden in de gymlessen en de gymles wordt als leerzamer ervaren. Bovendien zijn er in de gymles die gegeven wordt door de vakdocent minder leerlijnen die niet aan bod komen dan in de gymles gegeven door de groepsleerkracht.

2. Wat is het effect van de pilotprojecten op het aanbod (de kwantiteit) en de kwaliteit van het tussenschools en naschools sportaanbod?

Met betrekking tot het tussenschools sportaanbod: de pauze met sportieve activiteiten is op het merendeel van de scholen gerealiseerd. Op de Wilster en de Huifkar vestiging Woltersum is dat (nog) niet het geval, op de Fontein wordt hiermee gestart na de meivakantie. 82% van de bevroagde kinderen heeft één of meerdere keren deelgenomen aan het de pauze met sportieve activiteiten. 40% zegt in zo'n pauze meer te bewegen en 40% zegt dat dit soms het geval is. De meting met de stappentellers laat niet zien dat er in een dergelijke pauze meer wordt bewogen, maar om dit duidelijker in kaart te brengen zou meer onderzoek moeten worden gedaan. Betrokkenen vanuit de scholen geven vooral aan dat de pauze met sportieve activiteiten leidt tot een leukere pauze, die leidt tot rustiger kinderen en minder ruzies op het schoolplein. Vooraf was wellicht niet altijd goed duidelijk wat er verstaan wordt onder een kwalitatief beter tussenschools sportaanbod. Eén van de vakdocenten merkt bijvoorbeeld op dat het doel van een sportieve pauze ook zou moeten zijn dat kinderen zelf

beter leren om activiteiten op te zetten, uit te voeren en aan te passen, zodat dit ook buitenschools tot een actievere leefstijl leidt. Of dat ook het geval is, is nu niet duidelijk. In het naschools aanbod is tot op heden weinig veranderd als gevolg van de pilot. Wel geeft ruim 80% van de bevroegde kinderen aan dat de vakdocent hen soms of regelmatig wijst op naschools sportaanbod.

3. Welke succes- en faalfactoren spelen een rol bij het aanbieden van een dagarrangement sport- en bewegen op scholen in het primair onderwijs?

Hoewel het aanbieden van een dagarrangement sport en bewegen op de scholen op verreweg de meeste scholen nog een brug te ver is, zijn de doelstellingen op het gebied van de kwaliteit van het bewegingsonderwijs en het tussenschools aanbod redelijk behaald. Op plekken waar het aanbieden van een dagarrangement sport en bewegen wel lijkt te lukken, is dat vaak als gevolg van een structuur die er al ligt: in Groningen bijvoorbeeld vanuit BSlim en op een andere school verzorgt de vakdocent ook het naschools aanbod. Een belangrijke factor die een rol heeft gespeeld in de pilot is de snelle termijn waarmee één en ander is opgezet. Hoewel overal verkennende gesprekken zijn gevoerd en men unaniem enthousiast aan de slag is gegaan, waren de doelstellingen vooraf niet bij alle betrokkenen helemaal duidelijk, of hebben die bij aanvang minder prioriteit gehad. De doelstelling 'verhoging kwaliteit bewegingsonderwijs door inzet van de vakdocent' is door alle betrokkenen erkend en overal ook wel gerealiseerd. Voor de andere doelstellingen geldt dat er mogelijk te weinig tijd is geweest om bij alle betrokkenen draagvlak te creëren (bijvoorbeeld voor het ondersteunen van groepsleerkrachten bij hun professionalisering in het bewegingsonderwijs). De context op de verschillende scholen (bv. samenwerking met naschools sportaanbod, aanwezigheid groepsleerkrachten tijdens de gymlessen, de opzet van de tussen de middag opvang) is gedurende de looptijd van de pilot langzamerhand duidelijk geworden. Hierop wordt door de betrokkenen zo goed mogelijk maatwerk gecreëerd.

Op basis van dit onderzoek kunnen voor een voortzetting of uitbreiding van de pilot de volgende aanbevelingen worden gegeven:

- *Denk vooraf goed na over de doelstellingen.* Heb hierbij aandacht voor zowel outputdoelstellingen (bv. twee gymlessen per week verzorgd door de vakdocent of twee pauzes met sportieve activiteiten, maar ook voor outcome doelstellingen (bv. vergroting van de sportregulatie van kinderen in het basisonderwijs, of verbetering van de motorische ontwikkeling van kinderen). Door hier vooraf duidelijkheid over te hebben wordt er een duidelijker focus neergezet.
- *Neem waar mogelijk de tijd de context op de verschillende scholen te analyseren en draagvlak te creëren.* Kijk hierbij naar de verschillende partijen die een rol spelen in het sport- en beweegaanbod (lokale sportverenigingen, naschoolse opvang, tussen-de-middag opvang) en kijk goed waar behoeften van deze partijen liggen. Probeer hierop aan te sluiten en creëer draagvlak voor de doelstellingen van het project.
- *Zorg voor centrale terugkoppelingsmomenten met alle vakdocenten en borg de opgedane ervaring.* In de huidige pilot is veel ervaring opgedaan die benut kan worden voor het vervolg en eventuele uitbreiding. Zorg ervoor dat deze ervaring niet verloren gaat. Best practices (denk bijvoorbeeld aan de ontwikkelde pleinspeelkaarten, of verschillende scenario's voor het implementeren van de sportieve activiteiten gekoppeld aan hoe de tussen de middag opvang is georganiseerd). De betrokken vakdocenten weten heel goed wat heeft gewerkt en wat voor andere scholen geschikt is.
- *Monitor in de toekomst ook op outcomedoelstellingen.* Het inzetten van vakdocenten bewegingsonderwijs kost geld, maar levert waarschijnlijk ook veel op. Om helder te krijgen wat, zou in de toekomst ook in kaart moeten worden gebracht wat de effecten van een dergelijke pilot zijn op bijvoorbeeld lichamelijke activiteit, gezondheid, welzijn en motorische ontwikkeling van kinderen.

Bijlage 1 Vragenlijst leerlingen

1   **Wat**   **is**   **je**   **voornaam?**   **Open vraag (klein)**

☐ Niet invullen

2   **Wat**   **is**   **je**   **achternaam?**   **Open vraag (klein)**

☐ Niet invullen

3   **Ben**   **je**   **een**   **jongen**   **of**   **een**   **meisje?**   **Single-responsevraag**

☐ Jongen

☐ Meisje

4   **Op**   **welke**   **school**   **zit**   **je?**   **Single-responsevraag**

☐ Prinses Beatrixschool

☐ Jan van Nieuwenhuizenschool

☐ De Iemekorf

☐ De Wilster

☐ De Huifkar-Woltersum

☐ De Huifkar- Ten Boer

☐ De Fontein

5   **In**   **welke**   **groep**   **zit**   **je?**   **Single-responsevraag**

☐ Groep 6

☐ Groep 7

☐ Groep 8

6   **Hoe**   **oud**   **ben**   **je?**   **Single-responsevraag**

☐ 7 jaar

☐ 8 jaar

☐ 9 jaar

☐ 10 jaar

☐ 11 jaar

☐ 12 jaar

☐ 13 jaar

7 Gym op school Tussenpagina
 In de afgelopen tijd heb je (vaker) gymles gehad van een **echte gymjuf of gymmeester**, bijvoorbeeld van meester Tim, meester Arjen of juf Anne Marije. De volgende vragen gaan over het verschil tussen gym van zo'n **echte gymjuf of -meester**, en gym van **je eigen juf of meester**. Let goed op over welke van de twee de vraag gaat!

VRAAG 7 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING NAAR:: >> VRAAG 16.

vraag 4 is niet beantwoord met 6 (De Huifkar- Ten Boer)

☐ Niet invullen

8 Hoe leuk vind je gym van de echte gymjuf of gymmeester en van je eigen juf of meester? Geef ze allebei een cijfer tussen 1 en 10. (single response)
 1= helemaal niet leuk, 10= heel erg leuk

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Geef een cijfer voor hoe leuk je gym van de echte gymjuf of gymmeester vindt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Geef een cijfer voor hoe leuk je gym van je eigen juf of meester vindt	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

9 Hoeveel leer je van de gymles van de echte gymjuf of gymmeester (dus van meester Tim of meester Arjen of juf Anne Marije)? Je kunt het verplaatsen. Slidervraag

☐ Ik leer niks [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]

☐ Ik leer heel erg veel

10 Hoeveel leer je van de gymles van je eigen juf of meester? Slidervraag

☐ Ik leer niks [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]

☐ Ik leer heel erg veel

11	Geef hieronder aan hoe goed je de gymles van de echte gymjuf of gymmeester vindt en die van je eigen juf of meester. Geef een cijfer van 1 tot 10 1= helemaal niet goed, 10= heel erg goed	Tabelvraag (single response)
----	---	------------------------------

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	
Hoe goed vind je de gymles van de echte gymjuf of gymmeester?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	
Hoe goed vind je de gymles van je eigen juf of meester?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	

12	Vind je dat je veel verschillende dingen doet in de gymles van de echte gymjuf of gymmeester? Bijvoorbeeld de ene les voetbal, dan weer eens ringen, dan een keer iets met kast, dan weer eens klimmen enzovoort	Slidervraag
----	---	-------------

- ☐ Weinig verschillende dingen [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]
- ☐ Heel veel verschillende dingen

13	Vind je dat je veel verschillende dingen doet in de gymles van je eigen juf of meester? Bijvoorbeeld de ene les voetbal, dan weer eens ringen, dan een keer iets met kast, dan weer eens klimmen enzovoort	Slidervraag
----	---	-------------

- ☐ Weinig verschillende dingen [Rs Minimale en/of maximale waardeMinimaal: 1Maximaal: 10]
- ☐ Veel verschillende dingen

14	Geef van de volgende stellingen steeds aan in hoeverre je het ermee eens bent	Tabelvraag (single response)
----	---	------------------------------

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar	
In de gymles van de echte gymjuf of gymmeester kan ik op mijn eigen manier gymmen (in mijn tempo en op mijn niveau)	☐	☐	☐	☐	☐	
In de gymles van	☐	☐	☐	☐	☐	

mijn eigen juf of meester kan ik op mijn eigen manier gymmen (in mijn tempo en op mijn niveau)						
In de gymles van de echte gymjuf of meester heb ik het gevoel dat iedereen evenveel kansen heeft	☐	☐	☐	☐	☐	
In de gymles van mijn eigen juf of meester heb ik het gevoel dat iedereen evenveel kansen heeft	☐	☐	☐	☐	☐	

15 Wat vind jij het grootste verschil tussen de gymles van de echte gymjuf of gymmeester en die van je eigen juf of meester? Open vraag (groot)

☐

Niet invullen

16 Ik doe mee tijdens de gymles omdat..... Tabelvraag (single response)

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar	
Ik weet dat de gymles belangrijk voor mij is	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik de gymles leuk vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik dat zelf belangrijk vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik geniet van de gymles	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik de gymles zinvol vind	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik de gymles prettig vind	☐	☐	☐	☐	☐	
ik plezier heb tijdens de	☐	☐	☐	☐	☐	

gymles						
ik begrijp waarom gym belangrijk is	☐	☐	☐	☐	☐	

17 De volgende vraag gaat over hoe vaak je verschillende dingen doet in de gymles van de echte gymjuf of gymmeester. Let op!! Dit gaat dus over de gymles van meester Tim, meester Arjen of juf Anne Marije! Tabelvraag (single response)

VRAAG 17 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING NAAR:: >> VRAAG 19.

vraag 4 is niet beantwoord met 6 (De Huifkar- Ten Boer)

	Nooit	Soms	Vaak	
Evenwichtsbalk, acrobatiek	☐	☐	☐	
Klimmen in wandrek, in touwen	☐	☐	☐	
Zwaaien aan ringen, touwen	☐	☐	☐	
Over de kop gaan (rollen, duikelen, salto)	☐	☐	☐	
Springen (kast- bok-, hoog- ver-, touwtje)	☐	☐	☐	
Hardlopen (sprint, estafette, lange afstand)	☐	☐	☐	
Mikken (schieten of gooien op een doel, bal slaan met knuppel, frisbee)	☐	☐	☐	
Werpen en vangen, dribbelen	☐	☐	☐	
Basketbal, korfbal, handbal en voetbal	☐	☐	☐	
Tikkertje, slagbal, trefbal, jagerbal of kastiebal	☐	☐	☐	
Stoeien (judo, bal afpakken)	☐	☐	☐	
Bewegen op muziek (lopen, springen, dansen, fitness)	☐	☐	☐	
Andere dingen	☐	☐	☐	

18 De volgende vraag gaat over hoe vaak je verschillende dingen doet in de gymles van je eigen juf of meester. Let op! Dit gaat dus over de gymles van je eigen juf of meester! Tabelvraag (single response)

	Nooit	Soms	Vaak	
Evenwichtsbalk, acrobatiek	☐	☐	☐	
Klimmen in wandrek, in touwen	☐	☐	☐	
Zwaaien aan ringen, touwen	☐	☐	☐	
Over de kop gaan (rollen, duikelen, salto)	☐	☐	☐	
Springen (kast- bok-, hoog-, ver-, touwtje)	☐	☐	☐	
Hardlopen (sprint, estafette, lange afstand)	☐	☐	☐	
Mikken (schieten of gooien op een doel, bal slaan met knuppel, frisbee)	☐	☐	☐	
Werpen en vangen, dribbelen	☐	☐	☐	
Basketbal, korfbal, handbal en voetbal	☐	☐	☐	
Tikkertje, slagbal, trefbal, jagerbal of kastiebbal	☐	☐	☐	
Stoeien (judo, bal afpakken)	☐	☐	☐	
Bewegen op muziek (lopen, springen, dansen, fitness)	☐	☐	☐	
Andere dingen	☐	☐	☐	

19 Sport in de pauze Tussenpagina

VRAAG 19 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING NAAR:: >> VRAAG 22.

vraag 4 is niet beantwoord met 5 (De Huifkar-Woltersum)

☐ Niet invullen

20 In de afgelopen tijd is er op jouw school op sommige dagen in de grote pauze een sportactiviteit (sport of spel) gedaan. Heb je hier wel eens aan mee gedaan? Single-responsevraag

- ☐ Nooit
- ☐ Eén keer
- ☐ 1-3 keer
- ☐ Vaker dan drie keer

21	Geef bij de onderstaande vragen aan of je het ermee eens bent	Tabelvraag (single response)
----	---	------------------------------

VRAAG 21 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING NAAR:: >> VOLGENDE VRAAG

vraag 20 is niet beantwoord met 1 (Nooit)

	Helemaal niet waar	Niet waar	Soms waar, soms niet waar	Waar	Helemaal waar	
Ik vind de sportactiviteit in de pauze leuk	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik vind een sportactiviteit in de pauze leuker dan een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
Tijdens een pauze met een sportactiviteit beweeg je meer dan in een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
Ik vind een pauze met een sportactiviteit beter dan een gewone pauze	☐	☐	☐	☐	☐	
In de pauze met de sportactiviteit leer ik nieuwe dingen	☐	☐	☐	☐	☐	
Wat ik in de pauze met de sportactiviteit doe ga ik zelf ook met mijn vrienden doen	☐	☐	☐	☐	☐	

22	Sport bij een vereniging	Tussenvraag
----	---------------------------------	-------------

Je krijgt op school gymles, maar veel kinderen zijn bijvoorbeeld ook lid van een sportvereniging, of ze krijgen les in een sport. Denk bijvoorbeeld aan paardrijles of zwemles. Andere kinderen hebben in de buurt een veldje en spelen daar bijna elke dag. Deze vragen gaan over wat je buiten schooltijd aan sport en spel doet. We bedoelen geen sporten waarbij je weinig beweegt, zoals vissen, schaken of dammen. Ook scouting bedoelen we niet. Dat is wel een vereniging, maar niet een sportvereniging.

☐ Niet invullen

23	Ben je lid van een (of meerdere) sportvereniging(en)?	Single-responsevraag
----	---	----------------------

- ☐ Ja
- ☐ Nee

24 **Hoeveel keer per week sport je bij een vereniging (buiten school)?** Single-responsevraag
(zwemmen, voetballen, ballet, paardrijden, enzovoorts) Denk hierbij aan
de afgelopen week. Kruis 1 antwoord aan.

VRAAG 24 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING
NAAR:: >> **VOLGENDE VRAAG**

vraag 23 is beantwoord met 1 (Ja)

- ☐ Nooit of minder dan 1 keer per week
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ 4 keer per week
- ☐ 5 keer per week
- ☐ 6 keer per week
- ☐ 7 keer per week

25 **Waarom sport je niet (of niet zo vaak) bij een sportvereniging? Je mag** Multi-responsevraag
meerdere antwoorden aankruisen.

Minimaal aantal vinkjes: 1

VRAAG 25 ALLEEN TONEN ALS AAN DE ONDERSTAANDE VOORWAARDEN WORDT VOLDAAN, INDIEN NIET VOLDAAN SPRING
NAAR:: >> **VOLGENDE VRAAG**

vraag 23 is beantwoord met 2 (Nee)

- ☐ Ik vind sporten niet zo leuk
- ☐ Mijn ouders vinden sporten te duur
- ☐ Ik ben niet zo goed in sport
- ☐ De sport die ik leuk vind is te ver weg
- ☐ Ik heb er geen tijd voor
- ☐ Ik heb problemen met mijn gezondheid
- ☐ Mijn vrienden-vriendinnen sporten ook niet
- ☐ Andere reden, namelijk

26 **Hoe leuk vind jij het om te sporten bij een sportvereniging?** Single-responsevraag
Geef een cijfer tussen de 1 en 10

- ☐ 1
- ☐ 2

- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10

27 Heeft de echte gymjuf of gymmeester (meester Tim, Arjen, Juf Anne Marije of Marjolein) het het wel eens over de naschoolse sport of sport in de buurt, of de woensdagmiddagactiviteiten? **Single-responsevraag**

- ☐ Nooit
- ☐ Soms
- ☐ Vaak

28 Ben je door deze echte gymjuf of gymmeester vaker naar de naschoolse sport of sport in de buurt of de woensdagmiddagactiviteiten gegaan? **Single-responsevraag**

- ☐ Nee
- ☐ Nee, nog niet maar dat ben ik wle van plan
- ☐ Ja

29 De volgende vragen gaan over hoe vak en hoe veel je beweegt **Tussenpagina**

☐ Niet invullen

30 Hoeveel dagen per week ga je lopend of fietsend naar school? **Single-responsevraag**
Denk hierbij aan de afgelopen week

- ☐ Nooit
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ 4 keer per week
- ☐ Elke dag

31 Waarom ga je niet lopend of zelf fietsend naar school? **Multi-responsevraag**

Minimaal aantal vinkjes: 1

- ☐ Ik vind lopen/fietsen niet zo leuk
- ☐ Het is te ver om te lopen of zelf te fietsen naar school

- ☐ Ik heb er geen tijd voor
- ☐ Ik heb problemen met mijn gezondheid
- ☐ Mijn vrienden/vriendinnen lopen of fietsen ook niet zle naar school
- ☐ Andere reden, namelijk

32 **Hoe leuk vind je het om te lopen of zelf te fietsen naar school?** **Single-responsevraag**

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4
- ☐ 5
- ☐ 6
- ☐ 7
- ☐ 8
- ☐ 9
- ☐ 10

33 **De volgende vraag gaat over bewegen, zoals wandelen of fietsen, sporten, buitenspelen of gym en sport op school. Het gaat om alle beweging die tenminste even inspannend is als stevig doorlopen of fietsen.** **Tussenpagina**

☐ Niet invullen

34 **Hoeveel dagen per WEEK heb je tenminste 60 minuten per dag zulke lichaamsbeweging? Het gaat om het gemiddeld aantal dagen in een gewone week.** **Single-responsevraag**

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 dag per week
- ☐ 2 dagen per week
- ☐ 3 dagen per week
- ☐ 4 dagen per week
- ☐ 5 dagen per week
- ☐ 6 dagen per week
- ☐ Elke dag

35 **De volgende vraag gaat over inspannende lichaamsbeweging, waarvan je sneller gaat ademen zoals stevig wandelen of fietsen, sporten en andere activiteiten op school of in je vrije tijd.** **Tussenpagina**

☐ Niet invullen

36   **Hoe vaak per WEEK doe je in je vrije tijd inspannende sporten of zware lichamelijke activiteiten die lang genoeg duren zodat je ervan gaat zweten? Het gaat om inspannende lichaamsbeweging in je vrije tijd die tenminste 20 minuten per keer duurt.**   **Single-responsevraag**

- ☐ (Bijna) nooit
- ☐ 1 keer per week
- ☐ 2 keer per week
- ☐ 3 keer per week
- ☐ 4 keer per week
- ☐ 5 dagen per week
- ☐ 6 dagen per week
- ☐ 7 keer of meer per week

37   **Heb je zelf nog vragen of opmerkingen over je gymles, sport in de pauze of deze vragenlijst?**   **Open vraag (groot)**

☐ Niet invullen

Bijlage 2- Gespreksleidraad Evaluatiegesprekken brede vakdocenten

---

Introductie

Voorstellen

Uitleg geven van het doel van het onderzoek

Doel van dit gesprek is zicht te krijgen op de effecten van de pilotprojecten, de mate van tevredenheid over het verloop op de verschillende scholen, de succes- en faalfactoren en jullie beeld van de toekomst.

- Bespreken opnemen interview met de voicerecorder
- Duur van het interview aangeven (1 uur)
- Mogelijkheid bieden tot het stellen van vragen vooraf

Algemeen

- Naam docent
- Rol en betrokkenheid

Topics interview **Brede vakdocenten**

Algemeen

Hoe zou je jouw rol in de pilot op jouw school beschrijven?

Hoe loopt de pilot tot nu toe?

Wat vind je van:

- de aanloop?
- Inhoudelijke visie (inhoud)
- Wijze van implementeren (proces)

Ervaren effecten

Wat is er veranderd als gevolg van deze pilot?

Ben je tevreden over wat de pilot tot nu toe heeft opgeleverd? Apart aangeven voor de invoering van de gymlessen van de vakdocent en de actieve pauze.

Als doelstelling van de pilotprojecten waren de volgende resultaten geformuleerd. In hoeverre zijn die nu behaald en waarom wel of niet?

- Extra kwalitatief goed bewegingsonderwijs (streven is 2 uur per week) gegeven door een vakdocent
- Extra beweegmomenten creëren voor leerlingen: minimaal 2 pauzes per week beweegaanbod, beweegaanbod in de tussenschoolse opvang en waar mogelijk in afstemming met naschools aanbod

- Coördinatie van een dagarrangement sport en bewegen: de vakdocent is hèt gezicht voor al het binnen, tussen en buitenschools beweegaanbod op school. Hij/zij stemt de gymlessen op school af op tussen en buitenschools sport en beweegaanbod

Als de pilot zometeen afloopt, wat laat jij dan achter op de school?

Ervaren succes- en faalfactoren

Mening over de pilot tot nu toe

- Wat vind je van:
  - de aanloop?
  - Inhoudelijke visie (inhoud)
  - Wijze van implementeren (proces): wat loopt goed, wat nog minder?

Welke factoren zorgen ervoor dat de pilots een succes (kunnen) zijn?

En wat zijn de faalfactoren (waardoor wordt het eventueel geen succes?)

Wat moet anders/beter?

Tips voor andere wijken die willen gaan beginnen?

Visie op de toekomst

Hoe zie jij de toekomst van dit project op de school waar je werkzaam bent? (apart voor als vakdocent wel en net wordt gecontinueerd)

Heb je nog aanvullingen voor het onderzoek?

Wat zou jij graag willen weten?

Bijlage 3 Gespreksleidraad Evaluatiegesprekken schooldirecteuren

---

Introductie

Voorstellen

Uitleg geven van het doel van het onderzoek

Doel van dit gesprek is zicht te krijgen op de effecten van de pilotprojecten, de mate van tevredenheid over het verloop op de verschillende scholen, de succes- en faalfactoren en jullie beeld van de toekomst.

- Bespreken opnemen interview met de voicerecorder
- Duur van het interview aangeven (1 uur)
- Mogelijkheid bieden tot het stellen van vragen vooraf

Algemeen

- Naam directeur en school

Ervaren effecten

Hoe loopt de pilot tot nu toe?

Wat is er veranderd als gevolg van deze pilot?

Bent u tevreden over wat de pilot tot nu toe heeft opgeleverd? Apart aangeven voor de invoering van de gymlessen van de vakdocent en de actieve pauze.

Als doelstelling van de pilotprojecten waren de volgende resultaten geformuleerd. In hoeverre zijn die nu behaald en waarom wel of niet?

- Extra kwalitatief goed bewegingsonderwijs (streven is 2 uur per week) gegeven door een vakdocent
- Extra beweegmomenten creëren voor leerlingen: minimaal 2 pauzes per week beweegaanbod, beweegaanbod in de tussenschoolse opvang en waar mogelijk in afstemming met naschools aanbod
- Coördinatie van een dagarrangement sport en bewegen: de vakdocent is het gezicht voor al het binnen, tussen en buitenschools beweegaanbod op school. Hij/zij stemt de gymlessen op school af op tussen en buitenschools sport en beweegaanbod

Welke overige opdrachten had de brede vakdocent meegekregen en zijn die behaald?

Wat ligt er als de brede vakdocent weg is?

Ervaren succes- en faalfactoren

Welke factoren zijn volgens u cruciaal voor het welslagen van deze pilotprojecten?

Wat moet anders/beter?

Tips voor andere scholen die willen gaan beginnen?

Visie op de toekomst

Hoe ziet u de toekomst van dit project op uw school? Heeft of krijgt het een plek binnen de visie van de school?

Heeft u nog aanvullingen voor het onderzoek?

Wat zou u graag willen weten?

Bijlage 4 Gespreksleidraad Focusgroepgesprek leerlingen primair onderwijs

---

Introductie

Voorstellen

Uitleg geven van het doel van het onderzoek

Jullie hebben de afgelopen tijd vaker gym gehad van een echte gymjuf of meester (betreffende vakdocent noemen) in plaats van van jullie eigen juf of meester. We zijn benieuwd wat jullie daarvan vonden. Ook zijn er op jullie school in de pauzes soms pleinspelen of sportieve pauzes georganiseerd. We zijn ook benieuwd wat jullie daarvan vonden.

- Bespreken opnemen interview met de voicerecorder
- Duur van het interview aangeven (1 uur)
- Mogelijkheid bieden tot het stellen van vragen vooraf

Algemeen

Namen leerlingen

Introductievragen (in contact komen met leerlingen)

Hoe vaak hebben jullie gym en van wie?

Waar hebben jullie gymles?

Wat doen jullie zoal in de gymles?

Wat vind je het leukste onderdeel van gym?

Mate waarin het van belang is dat de gymles wordt gegeven door een (brede) vakdocent.

Sinds dit jaar is er een 'echte gymleraar of gymjuf'. Wat vind je daarvan? En je klasgenoten?

Wat is het verschil met de gymles van je eigen juf of meester?

Is gymles van een echte gymjuf of meester leuker?

En is het soms ook moeilijker?

Leer je er meer van?

Doe je in de gymles van een echte gymjuf of -meester meer verschillende dingen dan in de gymles van je eigen juf of meester?

Wat maakt het uit of degene van wie je gym hebt een echte gymjuf of -meester is? (doorvragen op: voor bv hoeveel je leert, of hoe leuk de les is)

Heeft deze echte gymjuf of meester het ook wel eens over de naschoolse sport of sport in de buurt/de woensdagmiddagactiviteiten?

Ben je door deze gymjuf of meester daar ook vaker naartoe gegaan? Of ben je dat van plan? Maakt het dan uit dat je de gymjuf of meester daar ook ziet?

Mening over de pleinspelen

Wie van jullie heeft er wel eens mee gedaan aan de actieve pauze?

Wat deed je in die pauze bijvoorbeeld? Wat was het verschil met een gewone pauze?

Wat vond je van die actieve pauze?

Denk je dat je in zo'n pauze meer beweegt dan in een gewone pauze?

Leer je ook nieuwe dingen in die actieve pauze?

En doe je die dingen dan bijvoorbeeld ook buiten school met je vrienden?